

دکه‌های مطبوعاتی از کجا آمدند؟

۹ آبان ۱۳۹۴ ساعت ۱۹:۴۶

نخستین روزنامه چاپی ایران، در دوره سلطنت محمدشاه قاجار به وسیله میرزا صالح شیرازی کازرونی در تهران تاسیس شد.

نخستین روزنامه چاپی ایران، در دوره سلطنت محمدشاه قاجار به وسیله میرزا صالح شیرازی کازرونی در تهران تاسیس شد. نخستین شماره این نشریه ماهیانه که در سال ۱۲۵۳ قمری منتشر شد، فاقد نام خاصی بود و به ترجمه از واژه فرنگی آن درباره که مطالبی و نیست دست در اصیلی نسخه هیچ روزنامه این از حاضر حال در .شدمی نامیده اخبار کاغذ، Newspaper نوشته شده، ذکر دقیقی از مدت و دفعات انتشار آن به میان نمی‌آورد. ارومیه نخستین شهرستانی است که در تاریخ روزنامه‌نگاری ایران صاحب روزنامه شد. وقایع اتفاقیه که سومین روزنامه ایران به سبک و شکل امروزی است، از سال سوم پادشاهی ناصرالدین‌شاه زیر نظر میرزا تقی‌خان امیر نظام آغاز به انتشار کرد. در سال ۱۲۸۳ هجری قمری روزنامه دیگری به نام روزانه ملتی در تهران انتشار یافت. منظور از واژه ملتی، نشان دادن تمایز آن روزنامه از روزنامه دولتی بود. نخستین نشریه روزانه (یعنی روزنامه به معنی واقعی کلمه) در ایران به نام خلاصه الحوادث در سال ۱۳۱۶ قمری در تهران منتشر شد این روزنامه چهار صفحه‌ای بود و اخبار خبرگزاری رویترز را که به قصد هندوستان مخابره می‌شد بازمی‌تاباند.

نخستین دکه روزنامه تاریخچه به وجود آمدن دکه‌های مطبوعاتی در ایران به ۱۳۰۵ بازمی‌گردد که فروشندگان جراید به صورت پیاده روزنامه‌ها را زیر بغل می‌گرفتند و فریاد می‌زدند: روزنامه، کیهان، اطلاعات و خبرهای روز. بعد از گذشت چند سال به علت توسعه مسافت توزیع روزنامه، با دوچرخه این کار را انجام می‌دادند، روزنامه‌فروشان با رکاب زدن و فریاد «روزنامه خبرهای روز» تمام سربالایی‌های خیابان‌ها را طی می‌کردند تا اینکه موتورهای ویژه دوچرخه که در جلوی فرمان موتور نصب می‌شد و با کشیدن طنابی که به جای استارت یا هندل موتورهای فعلی عمل می‌کرد روشن می‌شد و با اهرمی به چرخ جلو متصل بود و در سربالایی‌ها از آن استفاده می‌کردند، وارد گود شد و باز فریاد روزنامه‌فروشان هر روز رأس ساعت ۴ خیابان‌های تهران را پر می‌کرد و خوانندگان را فرا می‌خواند. در سرما و گرما و برف و باران همچنان ادامه کار می‌دادند و حالا فقط روزنامه عصر نبود که صبح‌ها هم روزنامه چاپ می‌شد. نشریات دیگر مانند زن روز، کیهان بچه‌ها، جوانان، خواندنی‌ها و دیگر نشریات که تعدادشان زیاد شد، از آنجا که برف و باران با حال و جنس نشریات سازگار نبود، میزها با کمی تغییر، تبدیل به کیوسک شدند. در هر گوشه شهر کیوسکی با ابعاد متفاوت و با شکل‌های مختلف دیده می‌شد و فروشندگان مصمم و با عشق و علاقه خاصی ادامه کار می‌دادند و رسالت خود را در رساندن نشریات به دست مخاطبان، انجام می‌دادند. بعد از انقلاب، عده‌ای سودجو در حاشیه خیابان‌ها کیوسک‌هایی مستقر کردند که همه‌چیز به جز وسایل فرهنگی به فروش می‌رساندند و شهر با وضع غیرمطلوبی مواجه شده بود.

این بود که شورای انقلاب تصمیم به جمع‌آوری آنها گرفت و تمام کیوسک‌های غیرمجاز را که فروشنده مطبوعات نبودند جمع‌آوری کرد و تصمیم به همگن کردن کیوسک‌ها گرفته شد. شرکت ساماندهی در زمان آقای کرباسیان به نمایندگی شهرداری تهران قراردادی تنظیم کرد که کیوسک‌های مطبوعاتی ماهیانه باید اجاره بدهند و ظاهر کیوسک‌ها تغییر کند و هم شکل شود. اما این کار بدون کارشناسی انجام شد: کیوسک نگهبانی را به جای کیوسک فروش جراید ارائه کردند و کیوسک‌داران موظف به خرید این کیوسک‌ها شدند. از دوچرخه تا کیوسک در یکی از معدود نوشته‌های مربوط به تاریخچه کیوسک‌های روزنامه‌فروشی آمده که در این سال‌ها، افراد پیاده توزیع‌کننده روزنامه بودند و بعدها با طولانی شدن مسافت‌ها به دوچرخه مجهز شدند و کمی بعدتر هم دوچرخه‌های موتوردار و موتور گازی خریدند تا راحت‌تر بتوانند در خیابان‌ها گشت بزنند و روزنامه‌ها را به محل کار و منزل مردم برسانند. بعدها میزهای کوچکی در برخی معابر گذاشته شد که نسخه‌ای از نشریات چاپ شده روی آن قرار می‌گرفت. شاید بتوان این میزها را نخستین مراکز فروش نشریه دانست. با افزایش تعداد مطبوعات و نیز خطراتی مثل خیس شدن مطبوعات زیر برف و باران، روزنامه‌فروش‌ها کم‌کم به فکر کیوسک افتادند. اینکه نخستین کیوسک روزنامه‌فروشی در چه تاریخی تاسیس شده به درستی معلوم نیست، اما قرآینی برای آن وجود دارد؛ از جمله عبارتی که یکی از نمایندگان مجلس شانزدهم شورای ملی (۱۳۲۸ تا ۱۳۳۰) گفته است: «به‌تازگی در تهران تعداد ۱۲۰ دکه چوبی برای فروش برخی روزنامه‌ها تاسیس شده است.» طرح تاریخ شفاهی آقای به نام حسینی‌مقدم در مشهد تاریخ نخستین دکه مطبوعات این شهر را به حدود سال ۱۳۳۲ برمی‌گرداند، اما سند دیگری متعلق به کمی قبل‌تر از سال‌های دهه ۳۰ وجود دارد که بیان می‌کند سال ۱۳۲۴ عده‌ای از اوباش، به روزنامه‌فروشی‌های ملایر حمله کرده‌اند. این سند نشان می‌دهد روزنامه‌فروشی‌ها قبل از آن مکانی مستقل داشتند گرچه نامی از دکه یا کیوسک برده نشده است. قوانینی برای روزنامه‌فروشان نخستین آیین‌نامه سال ۱۳۲۰ تحت عنوان آیین‌نامه فروش، پخش و انتشار روزنامه و مجله به تصویب رسید. سال ۱۳۴۴، این آیین‌نامه دستخوش اصلاح شد. بعد از انقلاب اسلامی، کیوسک‌ها به محلی برای فروش انواع و اقسام کالاهای مربوط و غیرمربوط تبدیل شده بودند. این مساله باعث شد شورای انقلاب اسفند ۵۸ آیین‌نامه نمایندگی توزیع و فروش نشریات را به تصویب خود برساند. با همه این حرف و حدیث‌ها برای اتحادیه و قانون روزنامه‌فروشان، همه می‌دانند اگر کیوسک‌ها نبودند چه مشکلی برای نظام توزیع مطبوعات ایران ایجاد می‌شد. روزنامه‌فروش‌ها بخشی از تاریخ و فرهنگ این کشور هستند.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۱۹۶۲۳/های-دکه-مطبوعاتی-کجا-آمدند>